

SKALNIČKÁŘŮV ROK

Klubový zpravodaj

číslo 57 (1-2008)

OBSAH

NAŠE AKCE:

Přednášky a členské schůze	
Výstava 2008	
Burzy rostlin 2008	
Zájezd 2008	
Knihovna	
Fotosoutěž	

PĚSTITELSTVÍ:

Iris bucharica - Juno do nepohody (<i>J. Baláž</i>)	
Čeho se můžete dočkat po třiceti letech pěstování aneb vrcholová nadvláda, korelace kultivaru <i>Pinus leucodermis</i> ‚Schmidtii‘ (<i>J. Bürgel</i>)	
Ohlédnutí za výměnou semen 2007-2008 (<i>M. Nohelová, M. Martan</i>)	
Trampoty s hořci II. (<i>O. Navrátil</i>)	
Tajemný <i>Heloniopsis</i> (<i>M. Martan</i>)	

CO NÁS ZAJÍMÁ:

Co nového ve Čtyřlístku? (<i>P. Kutílek</i>)	
Názvosloví a latinská výslovnost (<i>J. Hájková</i>)	
Po stopách Bezručových (<i>O. Navrátil</i>)	
Chybami se člověk učí (někdy) (<i>M. Doležal</i>)	
Knihovnička skalničkáře	
Usnesení z 31. setkání představitelů skalničkářských klubů České a Slovenské republiky	
Skalničkářské výstavy v roce 2008	

INFORMACE Z KLUBU:

Z členské základny	
Drobné zprávy a informace	
Kalendář akcí klubu v 1. pololetí 2008.....	

V době, kdy se do Vašich rukou dostává 57. číslo klubového zpravodaje, vládne ještě v našich zeměpisných šířkách pevně zima. Na jihu Afriky však vrcholí léto a milovníci přírody se těší z exotických květů. Třeba tam někde kvete i *Protea dracomontana*, kterou pro Vás, členy Klubu skalničkářů Brno, nakreslil můj kamarád Jarda Stejskal. Asi těžko bych mezi Vámi hledal člověka, který by se již netěšil na jaro. Snad Vám čekání na první jarní květy zpříjemní náš časopis. Toto číslo je bohaté na nejrůznější články. Děkuji za ně všem přispěvatelům a doufám, že nám i v příštích číslech zůstanete věrni. Snad se mezi autory objeví i nová jména. Bez vody rostliny uschnou, bez Vašich příspěvků tento časopis zanikne. Byla by to škoda. Úspěšný rok a radost z každého kvítku

Vám přeje Váš předseda

Protea dracomontana

kresba Jaroslav Stejskal

NAŠE AKCE

PŘEDNÁŠKY A ČLENSKÉ SCHŮZE

Scházet se budeme v sále na Křenové ulici 67 ve 2. poschodí každý první čtvrtek v měsíci v 16:30. Výjimkou je květen, kdy schůze odpadá kvůli výstavě, a nesejdeme se ani o prázdninách v červenci a v srpnu. Po prázdninách se pak opět shledáme ve *čtvrtek 4. září 2008 v 16:30*.

Každá členská schůze začne krátkou organizační informací, následovat bude odborná přednáška s promítáním digitálních snímků nebo diapozitivů. Připomínáme, že po vstupu do sálu je každý člen povinen se podepsat do prezenční listiny a zaplatit příspěvek 10 Kč na úhradu nákladů za sál a honorář přednášejícímu.

- *Sobota 26. ledna 2008, 9:00*

Výroční členská schůze

Hlavními body programu bude hodnocení činnosti a program na rok 2008, ocenění nejlepších exponátů výstavy 2007 s krátkým promítáním a finále soutěže o nejkrásnější digitální fotografii. Zajištěno bude občerstvení.

- *Čtvrtek 7. února 2008, 16:30*

Róbert Roth, Kremnica

Netradiční pěstování skalniček - skleník, stěna, přístřešek

Přednášející patří k nejméně aktivnějším a nejvýznamnějším slovenským skalničkářům. Účastníci loňského klubového zájezdu po slovenských skalkách si ho jistě pamatují.

- *Čtvrtek 6. března 2008, 16:30*

Ing. Vojtěch Holubec, Praha

Čína - podzimní květena Sichuanu a Qinghaie

Přednášející je předsedou Klubu skalničkářů Praha. Nenechte si ujít tuto přednášku o neznámých rostlinách z dalekých čínských hor.

- *Čtvrtek 3. dubna 2008, 16:30*

Ing. Mojmír Martan, Brno

Méně známé rostliny pro skalku a zahradu II

Prezentace věnovaná novinkám nebo u nás vzácněji pěstovaným rostlinám. Druhá část cyklu bude o cibulovinách, hlíznatých rostlinách a okrasných travinách.

- *Čtvrtek 7. června 2008, 16:30*

Karel Rozehnal, Brno

Moje zahrada

Dlouholetý aktivní člen našeho klubu povypráví o radostech a strastech skalničkáření v Masarykově čtvrti.

MM

VÝSTAVA 2008

Výstava 2008 i letos opět proběhne v tradičním termínu, tj. **od 26.4. do 8.5.2008** v areálu Čtyřlístku v Brně - Bystrci u mostu přes Svratku (MHD tramvaj 1, 3, 11, trolejbus 30, autobus 50, 52, zastávka Kamenolom nebo ZOO). Vchod bude jako loni branou naproti mostu z Bystrcké ulice.

přejímka exponátů:	středa 23. 4. 2008	10-18 h
	čtvrtek 24. 4. 2008	10-16 h
slavnostní zahájení:	pátek 25. 4. 2008	16 h (vstup s pozvánkou)
vlastní výstava:	sobota 26.4. až čtvrtek 8.5. 2008	9-18 h
likvidace výstavy:	pátek 9. 5. 2008	12-16 h

Organizace příjmu a výdeje rostlin bude probíhat podle standardních pravidel. Důrazně upozorňujeme, že se exponáty přejímají a budou zaevidovány pouze ve výše uvedeném čase. V den slavnostního zahájení, tedy v pátek 25. 4. 2008 se exponáty již nepřijímají!!!

Za exponáty, které neprojdou řádnou evidencí nebere klub žádnou odpovědnost a majitel těchto rostlin nemůže být považován za vystavovatele. Ojedinelé výjimky jsou možné jen po předchozí domluvě s předsedou klubu přítelem Martanem nebo se členy výstavní komise, tj. s přítelem Hadačem nebo Mertou. Výstavní komise může odmítnout rostliny v kelímcích od jogurtů, taktéž rostliny nevhledné, odkvétající nebo ty, které zjevně nestihnou vykvést. Připomínáme, že vystavovatelem se stane každý člen Klubu skalničkářů Brno, jenž dodá (a výstavní komise přijme) nejméně 3 exponáty, v případě korýtek nebo větších osázených nádob tolerujeme i menší počet. Komu bude zaevidováno více než 10 exponátů, může požádat o příspěvek na dopravu.

Dodržujte také termín likvidace. Někteří členové si zaevidované exponáty chtějí odnést již v závěru posledního dne výstavy. Ve výjimečných případech (malé množství exponátů) je tato varianta možná, ale opět jen po předchozí dohodě s předsedou klubu nebo členy výstavní komise.

Podobně jako v minulých letech uspořádá Klub skalničkářů Brno drobnou expozici při podzimní burze skalniček konané ve dnech 12. 9. - 14. 9. 2008.

Aranžovat budeme rostliny, které upoutají svým olistěním nebo květy na sklonku léta (okrasné traviny, vřesy, vřesovce, podzimní hořce, bramboříky, ocúny aj.). S pěstiteli, kteří nám mohou vhodné a zajímavé rostliny pro tuto výstavu zapůjčit, se výstavní komise domluví individuálně v průběhu roku. Bližší informace na členské schůzi 4. září 2008.

MM

BURZY ROSTLIN 2008

Tradičně uspořádáme 2 prodejní burzy rostlin - květnovou a podzimní - obě v areálu Čtyřlístku na témž místě jako loni.

Květnová burza (při výstavě Skalniček)

příjem zboží:	čtvrtek 24. 4.	12-18 h
	pátek 25. 4.	10-12 h
prodej:	sobota 26. 4. až čtvrtek 8. 5.	9-18 h
likvidace:	pátek 9. 5.	12-16 h

Čas ve čtvrtek 26. 4. před 12. hodinou je vyhrazen pro příjem zboží realizačního týmu přípravy výstavy. Podobně jako v minulých letech si pěstitelé mohou dohodnout s organizátory burzy i jiné termíny pro příjem rostlin v průběhu výstavy dle jejich časových možností. V sobotu 26. 4. ráno prosím zboží do burzy nevozte, na přebírání rostlin nebude čas, ihned po otevření bývá největší nápor nakupujících.

Registrovaným vystavovatelům bude odvedeno 20% z ceny prodaných rostlin ve prospěch klubu, ostatním 25%.

Výplata za prodané rostliny a odměny za služby a brigády se uskuteční ve čtvrtek 5. června 2008 od 15:30 do 16:30 hodin (před členskou schůzí) v sále na Křenové ulici 67.

Podzimní burza

příjem zboží:	čtvrtek 11. 9.	12-18 h
prodej:	pátek 12. 9.	9-18 h
	sobota 13. 9.	9-18 h
	neděle 14. 9.	9-17 h
likvidace:	neděle 14. 9.	17-18 h

Na podzimní burze je možno prodávat i nehrnkované cibuloviny a hlíznaté rostliny, které je nutno naporcovat do uzavřených sáčků (nejlépe průsvitných -

mikroténových, celofánových) a sáčky řádně označit názvem rostliny, cenou v Kč a číslem pěstitele.

Upozorňujeme pěstitele, že prodejní komise nepřijme do prodeje výpěstky v jogurtových kelímcích s potiskem. Výpěstky se označují buď bílými plastovými jmenovkami nebo nálepkami s cenou a číslem pěstitele, případně názvem rostliny. Podrobnosti jsou rozebrány ve zpravodaji č. 47 na straně 5 (lze zapůjčit v klubové knihovně nebo stáhnout z našich internetových stránek).

Věnujte prosím pozornost správnému pojmenování rostlin. Máte-li pochybnosti, navštivte klubovou knihovnu, kde najdete dostatek potřebné literatury, nebo požádejte některého zkušeného a odborně fundovaného pěstitele, který Vám jistě ochotně poradí.

Všem prodávajícím členům bude na podzimní burze odvedeno 20% z ceny prodaných rostlin ve prospěch klubu.

MM

ZÁJEZD 2008

Letos klub zorganizuje pouze jediný zájezd, a to na zahradnickou výstavu do rakouského Tullnu v pátek 29. 8. 2008. Bližší informace obdržíte na členských schůzích v průběhu jara.

MM

KNIHOVNA

Knihovna bude letos v prvním pololetí fungovat od února do června každý 3. čtvrtek v měsíci v klubovně před výborovou schůzí (viz Kalendář akcí klubu v 1. pololetí 2008 na konci tohoto časopisu). Knihy půjčuje přítelkyně Ruttkayová (tel. 541 220 160), s ní se můžete domluvit na případné individuální návštěvě knihovny.

MM

FOTOSOUTĚŽ

Loni na podzim jsme vyhlásili 1. ročník soutěže o nejkrásnější digitální fotografii. Soutěže se ale zúčastnili pouze 3 členové. Nechce se nám věřit, že je mezi Vámi tak málo vlastníků digitálních fotoaparátů. Doufáme, že hlavním důvodem byl příliš krátký termín mezi vyhlášením a uzávěrkou soutěže a navíc to bylo v době, kdy se ještě dalo pilně pracovat na skalkách. Tak Vám nyní dáváme druhou šanci. Vyhlášíme **2. ročník** soutěže o nejkrásnější digitální fotografii.

Vítězná fotografie bude použita na leták pro jarní výstavu 2009 a **druhá nejlepší fotografie** získá „cenu diváka“.

Akce se může zúčastnit pouze člen klubu skalničkářů Brno (řádný nebo čestný) s fotografiemi, které sám pořídil. Současně by měly být splněny následující podmínky a doporučení :

1. Od jednoho autora bude do soutěže přijímáno maximálně 10 digitálních fotografií o velikosti 0,2-3 MB.
2. Aby bylo možné použít fotografii na leták, musí mít orientaci „na šířku“.
3. Motivem snímků by měly být skalničky nebo skalkové partie.
4. Snímky mohou být do soutěže podány
 - mailem na adresu mojcom@email.cz, do předmětu prosím napište „fotosoutěž“
 - na CD kterémukoliv členu výboru, nejlépe na členské schůzi osobně
 - na CD poštou na adresu: Ing. Mojmír Martan, Úvoz 7, 602 00 Brno nebo MUDr. Miroslav Doležal, Koráb 137, 666 01 Tišnov
 - mohou být také přeneseny z vašeho „flash disku“ nebo CD do klubového notebooku na členských schůzích
5. Ke snímkům musí být přiložen jejich seznam. Pořadí na seznamu by mělo odrážet to, jak si jejich úrovně cení autor. Jinými slovy - první na seznamu bude ten snímek, který autor pokládá za nejzdařilejší.
6. Termín podání je nejpozději do 2. 10. 2008. Uzávěrka je tedy ještě značně vzdálena, přesto doporučujeme pro tuto činnost využít mrazivých zimních dnů, kdy se nedá pracovat venku. Pro další roky bude datum upřesněno vždy v klubovém časopise.

Vyhodnocení soutěže bude probíhat následujícím způsobem. Snímek pro použití na propagační leták jarní výstavy vyberou členové výboru hlasováním. Ze zbývajících fotografií bude sestavena kolekce o cca 20 snímcích, která bude promítnuta na výroční členské schůzi. Při výběru se bude přihlížet k pořadí snímků v průvodních seznámech. To znamená, že budou promítnuty ty obrázky, kterých si autoři nejvíc cení. Účastníci výroční členské schůze pak vyberou vítěznou fotografii hlasováním pomocí anketních lístků. Podrobnosti budou sděleny na schůzi.

Autoři nebo autor vítězných snímků získá finanční odměnu ve výši obvyklého autorského honoráře, drobný dárek (např. *sadu čistých CD, flash disk*) a obdiv a úctu ostatních členů klubu.

Miroslav Doležal a Mojmír Martan

PĚSTITELSTVÍ

Iris bucharica – Juno do nepohody

Není moc kosatců ze sekce Juno, které bychom mohli bez obav pěstovat v našich klimatických podmínkách bez jakékoliv ochrany. Snad jen v nejteplejších a nejsušších oblastech republiky může být naděje na úspěch větší než v chladnějších a na srážky bohatších oblastech podhůří, kam Českomoravská vrchovina bezesporu patří. V takových oblastech je pak nutná ochrana buď pařeniště nebo studeného skleníku, kde můžeme mít v letních měsících pod kontrolou jak teplotu, tak i vlhkost půdy. Takové zařízení ale na mnoha zahradách schází, proto je vhodné pokusit se o druhy, které jsou méně choulostivé a tuto ochranu nutně nepotřebují.

Je několik druhů, které lze pro pěstování ve volné půdě použít buď jako rostliny záhonové, ale pokud jde o nižší druhy, lze je sázet i do skalek, nebo suťovišť. Jeden z takových druhů, který můžeme použít jak do trvalkového záhonu, tak do skalky, je kosatec *Iris (Juno) bucharica*. To je odvislé pouze od výšky jednotlivých forem uvedeného druhu.

První rostliny tohoto druhu jsem získal již začátkem osmdesátých let ze sběrů v Tádžikistánu. Tyto sice nepatřily k té nižší formě, zato se projevily jako velice odolné a bez problémů na mé zahradě rostou již přes dvacet let. Vegetativně se sice nějak moc nemnoží, ale zaznamenal jsem již několikrát rostliny ze samovýsevu. Ty když zakvetly, někteří jedinci měli barvu květů s nádechem do modra, což si vysvětluji tím, že došlo ke zkřížení s druhem *Iris (Juno) magnifica*, který rozkvétá na stejném místě ve stejnou dobu. Většinou ale tyto hybridní rostliny nejsou vhodné pro další pěstování, protože jejich květy mají nevýraznou barvu a zdaleka nedosahují kvalit mateřských rostlin.

V devadesátých letech jsem dostal několik cibulí *Iris (Juno) bucharica* s poznámkou, že se jedná o nízkou formu, která je kompaktnější a nepřesahuje výšku 20 cm. To se u mě potvrdilo, což dokumentuji přiloženým snímkem. Taktéž tyto rostliny se projevily jako odolné, které dobře rostou a kvetou, i když jim není věnována žádná větší péče. Rostliny jsou zasazené do půdy, která je na mé zahradě a není dále už nijak upravována. Obsahuje ale dost velké procento písku, takže je dostatečně propustná a ani při delším dešti nedochází k přemokření. Jednou za rok na začátku vegetace přihnojuji granulovaným hnojivem (např. cereritem) a další péče se soustřeďuje už jen na udržování stanoviště v bezplevelném stavu.

Popis: z cibule vyrůstají tenké delší kořeny. Stonek je vysoký 20 - 40 cm s listy v době květu plně vyvinutými. Listy jsou 2,5 - 3,5 cm široké a až 20 cm dlouhé. Dva až šest květů vyrůstá z paždí listů. Květy mohou být celé žluté nebo dvoubarevné - žlutobílé. Hřeben je žlutý. Po stranách hřebene jsou skvrny nebo pruhy zbarvené nafialověle nebo hnědozeleně. Roste na kamenitých místech a okrajích polí až do 2 500 m. n. m. v Tádžikistánu a Afganistánu. Kvete v dubnu a květnu.

Je zřejmé, že *Iris (Juno) bucharica* je rostlina nenáročná a dle mých zkušeností její kultivaci dokáže zvládnout i naprostý začátečník. Přitom jde o druh, který působí v zahradě atraktivně a dokáže potěšit svým květenstvím i zkušenějšího pěstitele.

Jaroslav Baláž, Dolní Rožínka

Literatura:

Brian Mathew (1981) The Iris BT Batsford LTD London

Čeho se můžete dočkat po třiceti letech pěstování aneb vrcholová nadvláda, korelace kultivaru *Pinus leucodermis* ‚Schmidtii‘

Jistě znáte návod zaštipování některých vzrůstnějších jehličin za účelem udržení rostlin v určitých mezích. Některé vzrůstnější jehličiny, hlavně borovice, je možno v jarním období zaštipováním nových vyrůstajících výhonů udržet v nižším tvaru, udržet je i kompaktní. Většinou se jedná o velmi pracnou úpravu u jehličin, které již přerůstají svoji předpokládanou velikost. Vysadili jsme před deseti až dvaceti lety několik jehličin do skalky a nyní jsou jehličiny tak velké, že je musíme přesadit, omezit nebo upravit. Jestliže jehličina neroste pravidelně, naklání se nebo roste převážně jedním směrem, můžeme tímto poměrně citlivým zaštipováním usměrnit a narovnat její růst. Zaštipováním do kulovitého tvaru je možno tento tvar udržet, ale naopak kulovité tvary jednotlivých čarovníků, kultivarů, je možno převést na tvary jiné, kuželovité.

Pinus leucodermis ‚Schmidtii‘ se nezaštipuje, protože roste kulovitě a velmi pomalu, není nutno ji zaštipovat. Před dvaceti lety rostl jeden můj asi desetiletý jedinec nesouměrně tak, že jsem asi třikrát v rozmezí tří až pěti let velmi mírně zaštípl jen vrcholky několika jeho výhonů, při tom jsem střední nejvyšší výhon nezaštípl. V průběhu těchto asi pěti let se tento vyšší výhon proměnil ve vrcholový výhon a na základě vztahů korelace mezi vrcholem a postranními pupeny je začal ovlivňovat vrcholovou nadvládou, svojí apikální dominancí. Vrchol brzdí růst postranních větví (tak, jak to činí u většiny volně žijících jedinců), činí tak růstovým hormonem zvaným auxin. Regulační látky hormony ovlivňují růst rostlin.

Jedince jsem již nezaštipoval a v průběhu dalších patnácti let se proměnil ze svého stěsnaného kulovitého tvaru v přirozený vřetenovitý tvar mladé borovice, je mu již asi třicet let a má necelých 1,5 m výšky. Přírůstky se trochu zvětšily, ale stále jsou jen asi do deseti cm za rok. Ačkoliv je z něj „jen obyčejný vánoční stromek“, nezlobím se na něj, protože takovou neobvyklou „Šmidku“ jen tak každý nemá.

Jan Bürgel, Praha

Literatura:

Za tajemstvím růstu rostlin, V. Psota, J. Šebánek, Scientia Praha 1999

Autor článku se svou 'Šmidkou'

Ohlédnutí za výměnou semen 2007-2008

Uplynulá sezóna nebyla zrovna příznivá pro skalničkaření, odrazilo se to také v tvorbě semen, nasbírali jsme jich méně než jiné roky. Přesto naše výměna mohla nabídnout 770 druhů od 30 dárců. Velký zájem byl tradičně o hořce, např. bílou *Gentiana verna*, překvapivě se nedostávalo semen *Andryala aghardii*. Přestože bylo položek méně než v předchozích letech, mohl si i skalničkový labužník vybrat z řady atraktivních druhů, několika novinek, včetně semen z přírodních zdrojů. Některé stručně představujeme na následujících řádcích.

Distribuci semen měl letos na starosti opět přítel Hrabě, který ji i přes potíže se stěhováním dovedl do zdárného konce, a většina zájemců o semena je obdržela nejpozději na začátku prosince.

Acaena inermis - Rosaceae

trvalka s plazivým, zakořeňujícím stonkem dlouhým 60 i více cm. Listy složené ze 7-13 kulatých zubatých lístků bronzové nebo purpurové barvy. Plodenství bez

ostnů na lodyze do 7 cm vysoké. Pochází z Nového Zélandu, kde roste ve štěrковиštích horských řek a v travních porostech.

Adenophora nikoense - *Campanulaceae* (syn. *A. polymorpha*, *A. coronopifolia*)
trvalka, lodyha vzpřímená, 20-40 cm vysoká, listy podlouhlé až kopinaté, 4-10 cm dlouhé, zubaté. Květy zvonkovité, světle modré, 2-2,5 cm dlouhé, v řídkých hroznech. Japonsko.

Androsace bayanharshani - *Primulaceae*
neoficiální místní název pro pochybek sbíraný v pohoří Bayan Har Shan v čínské provincii Qinghai, daří se mu v nadmořské výšce asi 4900 m na vlhkých místech. Kulaté polštáře 2-7 cm široké, tvořené růžicemi bíle chlupatých listů, květy bílé se žlutým nebo červeným okem v okolíku po 3-6.

Androsace minor - *Primulaceae*
drobný pochybek sbíraný v pohoří Zhedou Shan nad Kandingem v čínské provincii Sechuan, pochází z horských trávníků ve výšce asi 4300 m. n. m. Květy bílé, po 3-5 v okolících.

Androsace spinulifera - *Primulaceae*
patrně trvalka, i když některé zdroje uvádí, že jde o monokarpickou rostlinu. Listové růžice v zimě malé, kulaté, listy s výraznou ostnitou špičkou. Letní listy jsou obkopinaté, výrazně stopkaté, 5-7 cm dlouhé a pokryté hedvábnými chloupky. Květy 7-12 mm v průměru, červené - purpurové, se žlutým očkem, uspořádané v hustých okolících na 12-30 cm vysoké lodyze. Roste v horách na alpských loukách v nadmořské výšce nad 2500 m v západní Číně a východním Tibetu.

Arthropodium cirrhatum - *Liliaceae*
robustní trsnatá rostlina s obloukovitě ohnutými, více nebo méně kýlnatými, úzce kopinatými stálezelenými listy dlouhými 30-60 cm. Květy 2-4 cm v průměru, bílé, korunní plátky mírně zpět ohnuté, velké bílé prašníky s purpurovými a žlutými skvrnami, v latách nad listy. Domovinou je Nový Zéland, Severní ostrov a severní část Jižního ostrova, kde roste na skalách a útesech u moře. Pěkná hrnková květina, do alpínkového skleníku poněkud velká.

Asarum pulchellum - *Aristolochiaceae*
výběžkatý kopytník s oválně srdčitými listy, 5-8 x 5-9,5 cm, pokrytými dlouhými bílými chlupy. Květy malé, kulaté, zevnitř krémově bílé, cípy ven ohnuté, vně purpurové. Kvete v květnu a červnu ve smíšených lesích v Číně ve výšce 700 - 1700 m n.m. Rostlina je vhodná pro skalničkový skleník, je mrazuvzdorná do -9°C.

***Aster diplostephioides* - Asteraceae**

trsnatá, 30-45 cm vysoká trvalka. Listy kopinaté, celokrajné, 5-8 cm dlouhé. Květenství jednotlivá, 6-8 cm v průměru, paprskovité květy purpurové, terč žlutý. Kašmír, Sikkim, na alpínských loukách.

***Campanula argyrotricha* - Campanulaceae**

trsnatý vytrvalý zvonek s mnoha tenkými lodyhami 8-15 cm dlouhými. Listy vejčité, 8-12 mm dlouhé, zubaté, hustě stříbřitě chlupaté. Květy 1-1,5 cm dlouhé, úzce nálevkovité, šmolkově modré, jednotlivé nebo v řídkých hroznech, kvete v pozdním létě. Pákistán - Bhútán, na kamenitých svazích, 3000 - 4700 m n.m.

***Campanula kirpicznikovii* - Campanulaceae**

trsnatý zvonek s lodyhami 15-30 cm vysokými, poupata nažloutlá, květy krémově bílé. Pochází z Kavkazu, z vápencových skal v nadmořské výšce kolem 1300 m.

***Codonopsis grey-wilsonii* - Campanulaceae**

pnoucí rostlina vyrůstající z podzemní hlízy, v dospělosti může dorůst až 3 m. Listy tmavě zelené, srdčité, matné, květy hvězdčité, hodně otevřené, světle modré, do 6 cm široké, četné, uvnitř s červeno-modrým kruhem. Kvete v létě. Pochází z Himálaje, kde roste v horských křovinách do výšky 3600 m n. m. Pěstuje se nejlépe v polostínu, v mládí ho mohou ožírat slimáci.

***Delphinium chrysotrichum* v. *tsarongense* - Ranunculaceae**

stračka se vzpřímenou lodyhou 5-20 cm vysokou, jednoduchou nebo s 1-2 větvemi, čepel listu 2-8 cm, květy po 2-4 v chocholících, purpurově modré, kvete koncem léta. Východní Himálaj; název *tsarongense* upomíná na oblast v jihovýchodním Tibetu.

***Helichrysum basalticum* - Asteraceae**

vytrvalý smil tvořící polštáře 20-30 cm široké. Listy v růžicích, obvejčitě oválné, do 4 cm dlouhé, hustě bíle pýřité, zvl. na výrazných žilkách. Květní úbory asi 3 mm v průměru, jako malé knoflíky, jasně žluté, po 20 nebo více v hustém plochém květenství, kvete v pozdním létě. Země původu je Lesotho, původní rostlina, která byla popsána, pocházela z čedičových Blue Mountains, z nadmořské výšky 2400 m. Smil je vhodný do alpinkového skleníku, lze vyzkoušet i venku, ale je třeba zajistit sucho v zimě. Rostlina je okrasná hlavně listem.

Iris sari* - Iridaceae - sekce *Oncocyclus

asi 15-30 cm vysoký kosatec, listy od výrazně srpovitých až po skoro rovné, 3-9 mm široké. Květy 7-10 cm v průměru, krémově-žlutavé nebo zelenavé, s hnědo-

purpurovým až karmínovým žilkováním, spodní plátky s výraznou skvrnou nebo sytě karmínové nebo hnědé; spodní i horní plátky mohou být zvlněné, kvete v pozdním jaru. Pochází z Turecka, kde se mu daří na kamenitých stráních ve výšce 1000-2250 m. n. m. Je vhodný do alpínkového skleníku, celkem snadno pěstovatelný.

***Micromeria croatica* - Lamiaceae**

10-20 cm vysoký keřík s vystoupavými větvemi. Listy široce vejčité, celokrajné, hustě pýřité. Květy 1-2,5 cm dlouhé, fialové nebo světle purpurové, uspořádané v latě, kvete v létě. Bývalá Jugoslávie.

***Oreomyrrhis argentea* - Apiaceae**

trsnatá trvalka s křovitým kořenem, asi 5-20 cm vysoká, listy zpeřené, v obrysu podlouhlé, 2,5-8 cm dlouhé a 0,8-2 cm široké, hustě pokryté stříbřitými přitisklými chloupky. Okolíky 15-25květé, do růžova, kvete v létě, nažky 3-5 mm dlouhé. Je součástí společenstev subalpínských a alpínských trávníků v Austrálii: Nový Jižní Wales, Tasmánie, Victoria. V létě chce vlhko, v zimě sucho, polostín a zimní kryt, případně alpínkový skleník.

***Polygala alpestris* - Polygalaceae**

trsnatá trvalka, lodyhy poléhavé nebo vystoupavé, 7-15 cm dlouhé. Listy střídavé, nejmenší na bázi, v horní části pak široce kopinaté, asi 1,5 cm dlouhé. Koncové hrozny modrých nebo někdy bílých květů 4-6,5 mm dlouhých, kvete v létě. Pyreneje - Alpy - Řecko, v horských trávnících do 2700 m. (v Pyrenejích a jižních Alpách roste vzácně i *Polygala alpina*).

***Potentilla tridentata* - Rosaceae**

(syn. *Sibbaldiopsis tridentata*) - je široce trsnatá a může tvořit polštáře až 15-30 cm široké, výška do 10-15 cm, v květu i vyšší. Listy trojčetné, lístky stálezelené, mírně kožovité, 1,5-2,5 cm dlouhé s 3-5 vrcholovými zuby, tmavě leskle zelené, když odumírají, většinou dostávají oranžovou nebo červenou barvu. Květy bílé, asi 1,2 cm v průměru, v řídkých hroznech, kvete uprostřed nebo koncem léta. Severovýchod Severní Ameriky - Grónsko, většinou na svazích a v horách na skalnatých místech.

***Potentilla detommasii* - Rosaceae**

podobná *P. recta*, ale nižší než 30 cm, listy složené většinou z 5 lístků, každý 1-2,5 cm dlouhý, ochmýřený z obou stran. Květy žluté, do 3 cm v průměru, obvykle bohatě kvetoucí v první půlce léta. Itálie, Sicílie, Balkánský poloostrov a západní Turecko, na svazích a mezi keři od moře až do 500 m. n. m.

***Rehmannia elata* - Scrophulariaceae**

trvalka s větvenou lodyhou asi 1,5 m vysokou. Listy do 25 cm dlouhé a do 10 cm široké, se 2-6 celokrajnými (nebo někdy zubatými), chlupatými laloky na každé straně listu. Květy v hroznech, koruna 7-10 cm dlouhá, jasně růžově-purpurová, vnitřek květu žlutý, červeně tečkovaný. Kvete v květnu nebo červnu. K dalšímu množení by se měla sbírat jen semena z pěkných typů. Čína. Z 8 (7) . mrazuvzdornost do cca -12°C (-17°C)

***Stylophorum lasiocarpum* - Papaveraceae**

asi 45 cm vysoká trvalka, listy do 30 cm dlouhé, květy 3-5 cm široké, miskovité, žluté až červenavé. Kvete pozdě na jaře a v létě. Vyžaduje polostín. Východní a střední Čína.

***Thymus pulegioides* - Lamiaceae**

většinou tvoří polštáře, ale někdy bývají lodyhy polovzpřímené a vznikají tak nízké trsy. Kvetoucí lodyhy 5-25 cm vysoké, listy silně vonné, vejčité - obkopynaté, 6-18 mm dlouhé. Listeny v květu jako listy, květy asi 6 mm dlouhé, růžové až purpurové, v krátkých hroznech. Domovem této mateřídoušky je Evropa včetně Velké Británie, obvykle roste v suchých trávnících na vápnatých půdách.

Zdroj: Encyclopaedia of Alpines (K. Beckett) a internet

Markéta Nohelová a Mojmír Martan

Trampoty s hořci II.

Ve volném pokračování článku o nepřizpůsobivých představitelích rodu *Gentiana* bych se chtěl věnovat zdánlivě nesourodému společenství druhů z různých sekcí, které spojuje jediná vlastnost - neochota přizpůsobit se podmínkám, jež jsme schopni jim na svých zahradách poskytnout. Může to být zcela odlišnými klimatickými poměry, ve kterých tyto rostliny ve své původní domovině prosperují, někdy však také jednoduše nedostatečnou znalostí existenčních požadavků těchto výjimečných květin. Snad vás můj nepřilíživý metodický přehled inspiruje k dalším pokusům o jejich úspěšné zavedení do kultury.

Gentiana depressa

Himálajský druh s krátkými lodyžkami do 6 cm, které jsou hustě olistěné stěsnanými oválnými až široce eliptickými listy. Květy jednotlivé, baňaté, široce

zvonkovité. Koruna v odstínech modré barvy, vně zelené až purpurové pruhy. Roste na kamenitých loukách, ve skalách a na sněhových výležiscích ve výškách nad 3300 m v Číně, Bhútánu, Indii a Nepálu. Vyžaduje osluněné místo a lehký, mírně vlhký, propustný štěrkovitý substrát. V době květu (září - říjen) nesnáší přemokření a vodu do listů. S příchodem holomrazů rostliny zhnědnou a vymrzají. V zimě vyžaduje téměř sucho.

Hořec je asi dlouhodoběji pěstovatelný pouze v alpínkovém skleníku. V květináči zapuštěném do písku si pravděpodobně odebere nezbytně potřebné množství vláhy z okolí spodem. Úplné sucho však znamená jeho konec. Při prezimování v chladné, bezmrazé místnosti mi rostlina bez zálivky uhynula.

Gentiana grandiflora (syn. *G. altaica*)

„Trvalka“ vysoká do 10 cm, listy v přízemní růžici, dlouhé 1 až 3 cm, živě až temně zelené, úzké, souměrně ostře zašpičatělé. Lodyha do 4 cm dlouhá, lodyžní lístky dosti drobné. Květy na krátké stopce nebo bezlodyžné, tvarově značně variabilní, veliké, barva v odstínech modré a fialové, vzácně bílá. Roste na alpínských lukách, sněžných výležiscích, v tundře a světlých lesích mezi 900 až 3200 m na Sibiři a v Mongolsku.

Překrásná a dekorativní květina, tvrdošíjně odolávající snahám o zavedení do kultury. K případnému úspěchu by teoreticky mohla vést cesta trpělivého výběru takových jedinců, jejichž lokalita výskytu se klimatem i dalšími faktory co nejvíce přibližuje poměrům v ČR, aby rostliny měly geneticky vrozenou schopnost se aklimatizovat. Nedostatek sazenic však znemožňuje větší experimentování.

Shodou šťastných okolností jsem měl možnost se třikrát pokusit o její pěstování, jenže vždy neúspěšně. Po těchto zkušenostech se domnívám, že hořec by snad bylo možno udržet v alpínkovém skleníku, ale za značně složitých podmínek. Ve volné půdě je to „peklo“.

Začneme jarem. Při opakovaném tání sněhu dochází k předčasnému probuzení rostliny a jejímu následnému napadení hnilobnými procesy a plísněmi. Někdy se její listy doslova uvaří, když tající tenký led, nebo kapky vody působí ve spojení s ostrým sluncem jako lupa. Když tání proběhne náhle a nepřerušovaně za podmračeného počasí, nastupují hraboši. Hladoví hlodavci okusují již v závěru zimy nadzemní části rostlin. „Altaica“ nemá schopnost obrašovat a 100% uhynie.

Jarní a letní vedra tento hořec nesnáší. Při výsadbě do lehkého štěrkovitého substrátu musíme pravidelně zalévat, zároveň však dbát, aby nedošlo k přemokření a následnému uhnutí v kořenovém krčku. Ve stínu rostlina časem zdegeneruje a postupně odumírá, ale při přehnaném oslunění zejména ostrým jarním sluncem spálené listy zhnědnou a rostlina posléze zasychá. V humusovité půdě bez horní i spodní drenáže vyhnívá spolehlivě, případně bývá ohrožena houbovými chorobami. Slimákům chutná téměř stejně dobře jako vzácnější zvonky.

V pozdním létě a na podzim je potřebné krytí tabulkou skla nebo jiným způsobem před podzimními lijáky. V zimě hrozí vymrznutí. V jižní části Sibiře, stejně jako v celé centrální Asii, je období od srpna do prosince charakteristické stálým, značně suchým a slunečným počasím. Rychlý příchod zimy s vysokou sněhovou pokrývkou pak zajišťuje bezpečné přezimování. S těmito poměry poněkud kontrastují naše zimy se střídáním teplot, holomrazy a přivalovými dešti.

Přes výše uvedené skutečnosti se zřejmě stále budeme snažit tuto parádní rostlinu sehnat a udržet.

Gentiana pyrenaica

Trsovité růžice vytvářejí nízké polštářky ze svěže až tmavě zelených lístků. Na hustě olistěných, poléhavých až mírně vzpřímených lodyžkách, dlouhých asi do 5 cm, vykvétá jednotlivými květy v barevných odstínech modré, fialové a narůžovělé, vzácně čistě bílé. Pětčetné květy mají mezi korunními plátky cípy, které jsou téměř stejně dlouhé a vytvářejí dokonalou iluzi souměrně symetrických hvězdiček. Výška rostliny je do 10 cm. Vyskytuje se v Pyrenejích, Karpatech (mimo území Slovenska), v Bulharsku a na Velkém a malém Kavkaze od Ruska po Turecko. Osidluje vlhké až bažinaté louky, pastviny a sněžná výležiště od 1800 do 3700 m, v hlubších kyselých půdách v zápoji s trávou a jinými rostlinami.

Hořec ze sekce *Chondrophylla*, nověji určován jako podsektce *Pyrenaicae*, je blízce příbuzný *Gentiana grandiflora*. Na první pohled se jí podobá zejména úzkými, ostře zašpičatělými listy, jež jsou však drobnější. Rostlinu jsem asi 3 roky pěstoval ve vřesovišti mezi jalovci v mohutném trsu *Daphne blagayana*. Na vlhkém a chladném místě zde přežívala v hustém polštáři z mechu společně s *Gentiana farreri* a *Primula petiolaris*. Pak zcela nenápadně vymizela. Domnívám se, že hořec byl časem doslova zaškrcen kompaktní vrstvou kořenového systému přebujelého mechu, který v rozumné míře některým rostlinám prospívá, avšak při nadměrné expanzi škodí.

Na Kavkaze rostoucí hořce bývají někdy označovány jako samostatný druh *Gentiana djimilensis*. Zda se opravdu jedná o odlišnou rostlinu, místní formu, habitem se lišící poddruh, nebo tentýž hořec, vykazující odlišné znaky jednoduše vlivem různých přírodních podmínek, je rébus vhodný pro vědecká zkoumání zkušených botaniků.

Gentiana gelida

Při přečtení tohoto názvu se pravděpodobně některým úspěšnějším kolegům objeví ve tváři shovívavý úsměv. Rostlina vzhledově podobná *G. septemfida* s poléhavými až vzpřímenými lodyhami, olistěnými světle až šedozeleně zbarvenými, ostře zašpičatělými listy a se smetanovými až žlutými květy může být v sušších oblastech snadná. Na horách mám však s tímto

suchomilným druhem z Turecka, Iráku, Íránu a přilehlých oblastí značné trable. Na vyvýšeném, celodenně osluněném štěrkovém záhonu mi v červenci, jenž je v Beskydech měsícem snad s nejvyššími srážkovými úhrny, pravidelně uhnívá. Když není počasí trvale deštivé, dochází alespoň ke každodenním bouřkám, načež studená voda, padající do rozžhavených kamenů, způsobí podpaření rostlin.

Podobné problémy mám také s hořcem *Gentiana olivieri*. Tento botanický druh, příbuzný *G. cruciata*, jenž bývá někdy omylem zaměňován s polským kultivarem *G. olivana* ze sekce *Septemfidae*, roste v areálu od Turecka po centrální Asii a má téměř shodné životní požadavky jako *G. gelida*. Problém jsem provizorně vyřešil pěstováním v květináčích pod střechou kolem stěny chaty. Živoří zde společně s různými druhy rodu *Delosperma* a jinými emigranty z teplých krajín.

Gentiana paradoxa

Tento zcela snadno pěstovatelný kavkazský hořec uvádím v naší galerii záměrně. V souvislosti s ním se mi hned vybaví rčení často používané za minulého režimu: „iniciativní blbec je horší než třídní nepřítel!“ Zčásti ovlivněn odbornou literaturou a dílem vlastní ješitností a pocitem pokročilého skalničkáře, protrpěl jsem si s touto rostlinou dva neúspěšné pěstitelské pokusy. Moje snaha o podstrojování složitě namíchanými substráty, důmyslným systémem drenážování, zastiňování, pravidelnou zálivkou a dalšími experimenty totálně selhala. Ve stavu čirého zoufalství jsem při zakoupení třetí rostliny poprosil o radu kamaráda M. Pavelku. Jeho metoda byla bezchybně účinná.

Po zasazení do vykopnuté jamky na libovolně osluněném místě kdekoliv v záhoně s normální hlínou, jsem sazenici ležérně ušlapal a vše ostatní ponechal osudu. Od té doby nemám s tímto hořcem žádné problémy, bujně roste a bohatě kvete.

Při výsevu semen sbíraných na zahradách bohužel nevyklíčí původní druh, nýbrž kříženci s různými hořci sekce *Septemfidae*. Stejně „podle“ se někdy chovají *Gentiana calycosa*, *G. cachemirica*, *G. scabra*, *G. parryi*, *G. newberryi*, *G. setigera* i některé další druhy.

Gentiana saxosa

Novozélandský hořeček, jenž se poněkud vymyká našim představám o hořcích (viz fotografie v barevné příloze). Tento stálezelený druh vytváří hustě stěsnané trsíky až koberečky z drobných, temně zelených lístečků. Na krátkých, do 5 cm vysokých, řídce olistěných stopkách vykvétají z bílých pupátek pro hořce ne zcela typické, plošně rozprostřené květy se žlutavým středem o průměru asi do 1,5 cm. Vyžaduje osluněné, mírně vlhké, avšak dostatečně drenážované stanoviště. Tyto požadavky předurčují pro jeho pěstování mísy a

koryta, sut'oviště na vlhčích místech a také vřesovištní půdy s dostatečnou drenáží. V kyselé zemině se žlutým pískem a břidlicovou drtí se rostlinám na mé zahradě solidně dařilo. Bohužel je však tento druh opravdu krátkověký a po masivnějším zakvetení zpravidla odejde. Proto je potřeba stále ho obnovovat výsevem. Při nedostatečném krytu sněhem dochází v zimě často k uhnutí a při déletrvajících mrazech ke spálení listů a následnému uschnutí.

Chceme-li se podrobněji zabývat špatně rostoucími nebo složitě pěstovatelnými druhy hořců, nemohu se alespoň stručně nezmínit o rostlině, kterou jsem ve svém úvodním článku o hořcích nesprávně přiřadil k sekci *Cyclostigma*.

Gentiana prostrata

Botanicky zařazením subgenus *Dolichocarpa*, je jednoletá rostlinka, jejíž životní podmínky jsou dány epicentrem výskytu v subniválním a niválním stupni hor v těsné blízkosti ledovců. Přizpůsobit tuto ortodoxně chladnomilnou drobničku mnohem delšímu vegetačnímu cyklu s vysokými teplotami je téměř nemožné. Navíc je pěstování ztíženo nutností stálého opakování výsevů semen, která není snadné sehnat.

Před několika lety jsem získal z přírodního sběru semena příbuzného, ještě miniaturnějšího druhu *Gentiana karelinii* z Pamíru. Rostlinky vysazené v březnu vyklíčily po následující zimě, avšak při prudkém vzestupu teplot počátkem května došlo k jejich „slehnutí“. Uhynuly následkem jakéhosi infarktu na přehřátí. Asi se časem budeme muset vyrovnat se skutečností, že vlivem klimatických změn bude mít rok jen tři období - podzim, zimu a léto...

Pravděpodobně očekáváte, že mezi sbírku „zarputilých nerostů“ zařadím i hořce skupiny *Monopodiae*, ze sekcí *Verticillatae* a *Kudo* a některé z nich jsou zřejmě velmi nepřizpůsobivé, nemám však s nimi žádné osobní zkušenosti s výjimkou *Gentiana obconica*. Jiné, jako např. *G. sino-ornata* a její kultivary, *G. ternifolia*, *G. oreodoxa*, *G. ornata*, *G. farreri*, *G. prolata* či *G. veitchiorum*, jsou zejména ve vyšších polohách za předpokladu dodržení správných okolností, potřeb a postupů relativně solidně pěstovatelné. Ale to je již jiný příběh...

Oldřich Navrátil, Ostrava

Použitá literatura:

Josef J. Halda - *The Genus Gentiana* - SEN Dobré, 1996

Skalky a skalničky - Hermien van Wijhe Ruysová - REBO Produktions, 1999

Skalničky č.1/2001 - KS Praha, Poznámky z klubové výstavy - Jiří Protiva

Tajemný Heloniopsis

Byla to shoda náhod, která mne seznámila s touto zajímavou rostlinou. Před několika lety, v horkém letním dni, mne navštívila čtveřice mužů - skalničkářů z jižních Čech. Vyměnili jsme si navštívenky s tím, že občas jezdím ke svým známým do Volyně a při té příležitosti bych je cestou mohl navštívit. A stalo se.

Při jedné návštěvě tohoto malého městečka na Prachaticku jsem byl obdarován dvěma rostlinami. Bylo mi řečeno, že jsou vzácné, hezké, že chtějí více vlhka a přistínění a že se jmenují Helionopsis. Jedna kvete bíle a druhá růžovo fialově...

Po příjezdu domů jsem ihned pátral v dostupné literatuře, ale nikde jsem o této kytce žádnou zmínku nenašel. Tak jsem začal hledat na Internetu. Na českých stránkách jsem také nenalezl žádný odkaz, až díky zahraničním stránkám jsem zjistil, že název je zkomolený a že se tato rostlina správně jmenuje *Heloniopsis orientalis*. Možná, že je tento článek v českém jazyce první, který o této tajemné rostlině informuje. To, že nemá český ekvivalent k latinskému názvu, není tedy žádným překvapením.

Rostlina patří do čeledi liliovitých - *Liliaceae*, nověji bývá řazena do čeledi kýchavcovitých - *Melanthiaceae*, kam byla ze známějších rostlin přeřazena např. kýchavice (*Veratrum*) nebo kohátka (*Tofieldia*).

V díle **Encyclopaedia of Alpines (K. Beckett)** se o ní píše: *Listy většinou přízemní, 5-15 cm dlouhé, obkopinaté, zašpičatělé. Kvetoucí lodyhy 10-20 cm vysoké, s malými, listenům podobnými listy nahloučenými směrem k bázi lodyhy. Květy nící, v krátkých hroznech, okvětní lístky 1-1,5 cm dlouhé, purpurově růžové nebo skoro bílé, kvete na jaře. Když se vyvíjí trojhranné tobolky, lodyha se značně protahuje, vytrvávající okvětní lístky mění barvu do světle zelené a květní stopky se napřimují. Původ: Japonsko, Korea, Sachalin, na otevřených (= nezastíněných) a kamenitých místech v horách, často na zamechovaných skalách u vody v nižších polohách.*

Většina rostlin pěstovaných jako *H. breviscapa* (*H. orientalis* var. *breviscapa*) je patrně původní druh, který je v přírodě značně variabilní. Varieta *breviscapa* má mít o něco menší bílé květy, ale většina rostlin pěstovaných pod tímto názvem je původní druh.

V díle **Perennials / Phillips, Rix** se píše: *Roste v lesích, křovinách a na loukách v horách, kvete duben - červen. Listy stálezelené, 7-15 cm dlouhé, spíše kožovité. Květní lodyha 10-60 cm, po odkvětu se prodlužuje, s 3-10 květy. Okvětní lístky 1-1,5 cm dlouhé, růžové, za plodu přechází do purpurova nebo zelenava. Snadno se pěstuje v chladných stinných podmínkách v listovce, nutná je vlhkost i v létě. Odolná do -15 °C. Var. *breviscapa* se, navzdory svému jménu, liší*

menšími, bílými nebo světle růžovými květy. Nachází se na Kyushu a Yakushima, v horách. Var. *flavida* je ze středního Honshu, je vyšší a má užší listy a bílé nebo zelenavé květy.

Jelitto o ní píše: *Původ: Japonsko, Korea, Sachalin. Listy polostálezelené, kopinaté, s červenou nebo červeně-hnědou kresbou, v růžici vyrůstající z krátkého, silného, dřevnatého oddenku. Květy na stvolu 15-20 cm dlouhém, převislé, zvonkovité, karmínově červené, po 3-10 v hustém hroznu. Květní stopky delší než květy, kvete v dubnu. Roste v chladných, vlhkých půdách s vysokým podílem humusu v polostínu. Doporučuje se zakrývat je na zimu chvojím. Množí se semenem a dělením, nejlépe po odkvětu. European Hardiness Zone 7 (6)*.*

H. orientalis var. *breviscapa* je o něco méně zimovzdorný. Japonsko. Oddenek silný a krátký, listy stálezelené, kopistovitě, zašpičatělé. Květy 1 cm dlouhé, světle růžové, na krátkých stopkách, po 3-10, nepřevyšují, v chocholíku na olistěné lodyze. Kvete v květnu. Doporučuje se kryt na zimu. European Hardiness Zone 7 (6)*.

Z **Internetu** jsem ještě vyčetl následující postřehy: Na jaře je vhodné tyto trvalky pravidelně přihnojovat umělým hnojivem pro kvetoucí rostliny, které se přidává do závlivkové vody v intervalu 20 - 25 dnů. Nebo lze každé 3 - 4 měsíce do blízkosti rostlin zahrabat pomalu rozpustné umělé hnojivo typu Osmocote. Zaléváme pravidelně, vždy zeminu vydatně provlhčíme 2 - 3 sklenicemi vody (vztaženo ke středně velké rostlině), další závlivku provádíme, až povrch půdy začne osychat. Nemá ráda stojatou vodu. Mimo období vegetace rostliny odpočívají, v tomto období rostliny není nutno zalévat.

Tato trvalka má hlavní růst na jaře a v létě. Během nejchladnějších měsíců roku se může nadzemní část úplně vysušit, pak raší později. Nejlépe je zasadit *Heloniopsis orientalis* na částečně stinném místě, kde se může těšit z přímého slunečního světla jen během nejchladnějších hodin dne (tedy ráno). Těmto rostlinám nevádí chladné počasí, a proto mohou být pěstovány na zahradě po celý rok. Jak se na začátku jara zvednou denní teploty, je vhodné provést preventivní ošetření prostředkem na hubení hmyzu, který by měl být aplikován mimo dobu květu. Před rašením je radno použít fungicid, a předejít tak vývoji houbových chorob, které se snadno rozšiřují ve vlhkém prostředí.

Půda má být mírně vlhká, živná. V našich podmínkách se doporučuje směs 3 dílů rašeliny, 2 dílů písku, 3 dílů normální zahradní země a 1 dílu humózní zeminy (např. listovky nebo kompostu).

Přestože se píše, že je v přírodě variabilní, tak okrasné školky ve světě nabízejí jen základní druh s růžovofialovými květy. Bílá forma, kterou pěstuji já, je vzácná. Nalezl jsem pouze jediný pojmenovaný kultivar, a to *Heloniopsis*

orientalis 'Sunburst', ten má na listech nepravidelné smetanově žluté pruhy. Kvete růžově.

Na závěr připojím své dosavadní pěstitelské zkušenosti. První zimu prožily rostliny ve skalničkovém skleníku. Toto prostředí jim vyhovovalo, vykvetla pouze bílá forma, a to již během března. Její listy zůstaly zelené (viz. obrázek v barevné příloze). Po odkvětu jsem obě rostliny zasadil do své nejvlhčí skalky orientované na sever. Skalka je pravidelně a často zavlažovaná. Rostliny jsem vysadil do lehce svažité sutě v polostínu. Jejimi sousedy jsou *Ramonda myconi*, *Salix herbacea*, *Saxifraga oppositifolia*, *Primula minima*, *Carex flava* a *C. ornithopoda*.

Léto 2005 rostliny přečkaly bez problémů, zima 2005 - 2006 byla v Brně výjimečně dlouhá a sněhová. Od vánoc až do poloviny března byly ukryty pod dostatečnou vrstvou sněhu. Listy venku přezimovaných rostlin měly v předjaří purpurové zbarvení (viz. obrázek v barevné příloze). Obě rostliny vykvetly během dubna. V poupatech a při rozkvětu byly velmi nízké, postupně se ale květenství prodlužovalo na 10-20 cm, po odkvětu pak pokračovalo v růstu až do 40 cm. Klíčivých semen jsem se nedočkal, lodyhy jsem koncem jara z estetických důvodů odstříhl.

Další léto přečkaly opět dobře, zima 2006 - 2007 byla velmi mírná, téměř beze sněhu a bez mrazů, připomínala „anglickou zimu“. Rostliny byly ale v předjaří slabé, kvetla pouze bílá forma, a to nebohatě. *Heloniopsis orientalis* asi opravdu potřebuje více výživy, kterou jsem jí nedodal. Jaro a léto 2007 bylo velmi suché a teplé, bylo vidět, že takové podmínky *Heloniopsis* velmi oslabují. Zřejmě nejhorší jsou dlouhé série tropických dnů s teplotami nad 30°C a horkých nocí, kdy při zemi teplota sotva klesne pod 20°C. Konce listů byly doslova uvařeny. V takových dnech je obtížné i zavlažování, protože až do pozdního večera hrozí podpaření rostlin.

Pokusím se dosavadní poznatky shrnout. Uplynulé zimy zatím byly dosti netypické na testování. Jelikož ale můj známý tyto rostliny pěstuje mnoho let v poměrně drsném podhůří Šumavy, neměl by se zimováním být problém. Holomrazy pod -15°C jsou v poslední době u nás vzácné, v takovém případě by byl vhodný dobrý kryt chvojím. Větší problém vidím v tropickém létě. Pokud si odněkud *Heloniopsis* náhodou přivezete, pak věnujte pozornost výběru a přípravě stanoviště. Na rostliny se nesmí od konce května do srpna dostat polední a odpolední slunce. Půda by měla být výživná, dobře propustná, ale nevysychající. Do substrátu je vhodné přimíchat rašeliník.

* European Hardiness Zone 7 - roční minimální teploty klesají na -12/-18°C
European Hardiness Zone 6 - roční minimální teploty klesají na -18/-23°C

Děkuji Markétě Nohelové za vyhledání a překlad informací ze zahraničních materiálů.

Mojmír Martan, Brno

CO NÁS ZAJÍMÁ

Co nového ve Čtyřlístku ?

Loňský rok byl pro naši firmu zkušební. Jednak se začalo projevovat otevření supermarketu Penny market na návštěvnosti zahradního centra a také došlo k rozdělení firmy Čtyřlístek spol., s. r. o. na dvě firmy: Čtyřlístek zahradní centrum, s. r. o. a Čtyřlístek zahradnické služby, s. r. o. Již z názvu firem je patrné jejich zaměření. Domnívám se, že rozdělení firem zkvalitní poskytované služby obou firem, neboť zejména v sezóně bylo obtížné zajistit vše v dostatečné kvalitě.

Rád bych, aby v zahradním centru byl nejširší sortiment dřevin, trvalek a travin v celém Brně. Jelikož se budeme věnovat jenom nákupu a prodeji, bude dost prostoru pro výběr rostlin a poradenskou službu zákazníkům. Rozšíříme nákupy rostlin ve školkách v České republice i v zahraničí. Je samozřejmé, že se nesoustředíme pouze na rostliny, ale že budeme rozšiřovat sortiment hnojiv, substrátů, keramiky, plastů, náradí, potřeb pro vybavení jezírek, skleníků a vlastně všeho, co k zahradě patří.

Velký důraz budeme klást na prodej pokojových rostlin a řezaných květin. Vážeme pěkné kytice k významným příležitostem i denním pozornostem.

V roce 2008 jsme zavedli elektronické skladové hospodářství i prodej pomocí počítačové pokladny, takže se kvalitou prodeje srovnáváme s hobby markety.

Další novinkou bude, že se v sousedství areálu OBI začne stavět další market, který rozšíří sortiment o stavebniny a koberce. My tedy přestaneme prodávat dlažby, tvárnice aj. a uvolní se nám prostor pro rozšíření sortimentu kamenů. Již dnes víme, že o kameny, které tvoří součást zahradní kompozice, je velký zájem.

Je samozřejmostí, že výše popsané skutečnosti ovlivní i naši prodejní dobu. V sezóně budeme mít otevřeno od 8:00 do 20:00. Součástí výstavby marketu bude i parkovací plocha, jejíž kapacita se zvýší o cca 100 míst.

Je známé, že Čtyřlístek je součástí Sdružení zahradních center ČS. Jedním z cílů sdružení je, mimo jiné, společný nákup a společná propagace (např. vydávání časopisu TIP). Sloganem Sdružení je: „Společně, ale každý trochu jinak!“ Každý z nás jsme, na rozdíl od hobby řetězců (Obi, Baumarkt, Hornbach..), jiný co do plochy, aranžmá i zaměření a máme svoje osobité kouzlo. Čtyřlístek proto, kromě vlastního prodeje, pořádá již tradičně každoročně dvě specializované výstavy (skalniček a kaktusů) a výstavu „Podzim ve Čtyřlístku“.

V roce 2008 chceme, jako doplňkovou službu v sezóně, rozšířit občerstvení s posezením a prodej nábytku, pergol a altánků.

Propočítal jsem, že po rozdělení firmy má zahradní centrum na 1200 m² vnitřní prodejní plochy, 4300 m² venkovní plochy a 2000 m² okrasné plochy. Část okrasné plochy bude vyčleněna pro pořádání výstav skalniček a burz.

Považuji za vhodné upravit výstavní plochu tak, aby důstojně reprezentovala Klub skalničkářů. Ze skalek, které bylo nutné rozebrat kvůli výstavbě Penny marketu, lze vybudovat skalky nové. Finančně výstavba nemusí být nákladná, bude však vyžadovat časově náročnou práci. Věřím, že vynaložené úsilí se projeví zvýšením prodeje na burze a lepší reprezentaci Klubu skalničkářů.

Pavel Kutílek

Názvosloví a latinská výslovnost

Karel Čapek ve své knize *Zahradníkův rok* napsal: „Zahradník si potrpí na jména. Bezejmenná květina je plevel. Avšak květina s latinským jménem je jaksi povýšena do stavu odbornosti.“

Onu odbornost přisoudil poprvé všem rostlinám (taxonům) švédský lékař, přírodovědec a filozof **Carl Linné** (1707-1778). Položil základ pro botanickou nomenklaturu, tj. vědecké názvosloví včetně hierarchického uspořádání jednotlivých taxonomických skupin, do kterých jsou rostliny rozděleny podle znaků, vlastností a vývojových i příbuzenských vztahů.

Názvosloví, které používáme v současnosti, ukotvuje tzv. **Mezinárodní kód botanické nomenklatury (ICBN)**; tzv. Tokijský kód; rostliny vzniklé v přírodě přirozenou cestou) a tzv. Mezinárodní kód nomenklatury pro pěstované rostliny (ICNCP; rostliny uměle vzniklé, vyselektované nebo záměrně udržované kultivary). „Kód“ sjednocuje způsoby práce těch pěstitelů a botaniků, kteří popisují nové a dosud neznámé rostliny. Změny a navržená jména jsou však platná

až po schválení, o kterém rozhoduje Mezinárodní kongres botanický a Mezinárodní kongres zahradnický.

Každý biologický druh má tedy jméno složené ze dvou částí - rodové (genus) a druhové (species), souhrnně řečeno epiteton (**binom**) a psáno kurzívou. Jméno či jeho zkratka za tímto binomem je pak jméno člověka, který tuto rostlinu poprvé platně popsal - např. *Saxifraga marginata* STERNBERG 1822.

A pokud je rodové či druhové jméno složeno z více slov, jsou vždy spojena tzv. **divisem** „-“ : např. *Saxifraga x luteo-purpurea*.

Binom bývá velmi často doplněn o podrod (subg.), sekci (sect.), poddruh (subsp.), varietu (var.) nebo formu (f.) - např. *Saxifraga marginata* var. *coriophylla*. Rostliny vzniklé **křížením** se pak označují matematickým symbolem pro násobení „x“, a to hierarchicky podle taxonomické úrovně - např. *Saxifraga aretioides x Saxifraga media*.

A jména kultivarů? Ty se vkládají do jednoduchých uvozovek, nepišou se kurzívou a pokud **kultivar** vznikl po roce 1959, musí jeho jméno pocházet ze současného moderního jazyka - např. *Saxifraga x megaseaeflora* 'Karel Čapek'.

Karel Čapek: Zahradníkův rok: „Jméno je jméno; a my zahradníci držíme na dobré jméno. Proto také nenávidíme děti a kosy, protože nám vytahují a popletou zapíchané jmenovky; pak se nám stane, že ukazujeme s podivem: „Koukejte, tady ten čilimník kvete docela jako protěž - to je snad taková lokální variace; a je to určitě čilimník, protože je u něho má vlastní jmenovka.“

Jana Hájková

Výslovnost latinského názvosloví			
ae	složené slovo	<i>caespitosus</i> <i>hexaedrophorus</i>	[é] odděleně [a-e]
oe		<i>coeruleus</i>	[é]
c	+ a, o, u, au, ao + souhláska na konci slova	<i>acaulis</i> <i>punctoria</i>	[k] [k] [k]
	+ e, i, y, ae, eu, oe	<i>Scilla</i>	[c]
d, t, n	+ i	<i>Genista</i>	[dy, ty, ny]
ti	následuje samohláska, nebo ae	<i>Gentiana</i>	[ci]
	následuje souhláska	<i>potentilla</i>	[ty]

	předchází souhláska s, t, x je-li i dlouhé	<i>angustifolium</i> <i>aurantiacus</i>	[ty] [ty]
ph		<i>ulophylla</i>	[f]
rh		<i>Rhodiola</i>	[r]
th		<i>Thymus</i>	s přídechem [tch]
sch	! schneideri [š] - původ v němčině !	<i>schistosum</i>	[sch]
s	mezi dvěma samohláskami	<i>Rosa</i>	[z]
qui		<i>jacquinii</i>	[kvi]
ll, rr,...	dvojitě souhlásky	<i>Scilla</i>	odděleně [l-l]
cc	první c se vysloví jako k, druhé c podle následující samohlásky	<i>coccineus</i> <i>Yucca</i>	[kc] [kk]
i	+ samohláska ve stejné slabice + samohláska v následující slabice mezi dvěma samohláskami	<i>iam</i> <i>juniperifolia</i> <i>maior</i>	[j] [ij] [j-j]
y	na začátku slova uprostřed slova	<i>Yucca</i> <i>monophyllus</i>	[j] [y]
	několik samohlásek za sebou	<i>leianthus</i>	odděleně

Po stopách Bezručových

Motto: „Kam jen oko dopadne,
švarné slezské hory sú,
než tvé slunko zapadne,
hore, synku, na Lysú!“

Tímto veršem známého slezského a s laskavým svolením všech Slezanů snad i trochu moravského barda a básníka pokračuje seriál našich toulek po Moravskoslezských Beskydech.

Nejoblíbenějším cílem Bezručových turistických výšlapů byl nejvyšší vrchol Lysá hora. Její mohutná rozsocha opředená bájemi o zbojnicích Ondrášovi a Jurášovi bude i našim cílem. Kdyby sem dnes slavný básník zavítal, asi by se nestačil divit. Samotný vrchol, tvořený jakousi čepicí (tzv. Gigula) vystupující asi 150 m nad ostatní hřebety, neposkytuje lidskému zraku příliš lahodný pohled. Chatrné zbytky starého karpatského smrkového pralesa jsou silně postiženy emisemi a napadeny kůrovcem. Je zde plocha porostlá uměle vysazenou klečí, zřícenina bývalé Bezručovy chaty vyhořelé v 70. letech, obludná železobetonová konstrukce televizního vysílače a změt' dalších budov (meteorologická stanice, hospoda ve stylu unimobuněk, bar atd.) působících velmi nesourodým dojmem. Mezi budovami a ploty se klikatí různé chodníky a asfaltová silnice, vedoucí z Krásné, vyplivující z autobusu každý pátek od června do září sváteční turisty a sběrače lesních plodin. S tímto groteskním obrazem směšně kontrastuje usilovná péče místních ochránců přírody, snažících se všemi prostředky o záchranu tohoto podivného „přírodního prostředí“. K dosažení těchto cílů má nejvhodnějším způsobem posloužit likvidace lyžařské sjezdovky na severním svahu. Tato v České republice jednoznačně nejčernější a zcela ojedinělá sjezdová trat', jež je mimochodem posledním útočištěm několika málo horských rostlin, je těmto pseudoochránářům „trnem v oku“ a zároveň je pravděpodobně vysněným prostorem dřevařské loby. Co se týká výše uvedeného, mého soukromého názoru, mohu se samozřejmě mýlit, neboť nemám odborné vzdělání zaměřené na ochranu přírody.

V dávnějších dobách byl vrchol hory, stejně jako většina hor v okolí, používán pro pastvu ovcí a hovězího dobytka. Při rozumně regulovaném spásání horských luk byly tyto oblasti ideálním prostředím pro vstavače a řadu dalších dekorativních květin. Dnes zde z této vegetace mnoho nezbylo, přesto na vrcholu a v jeho okolí roste *Hacquetia epipactis*, *Chrysosplenium alternifolium*, *Hieracium aurantiacum*, *Homogyne alpina*, *Trientalis europaea*, *Thymus alpestris*, kdysi též *Thlaspi perfoliatum* a velmi vzácně *Viola sudetica*, kterou je občas možno spatřit společně s *Potentilla aurea* i na hřebenových loukách Radhoště. Naštěstí není tato hora jen osamoceným, zdevastovaným vrcholem. Její čtyři postranní rozsochy se dělí na několik menších hřebenů a hřebínků. Mnoho potoků a potůčků v nich vyhloubilo hluboko zařezaná údolí. Jejich svahy jsou zarostlé starými bukovými pralesy (např. SPR Mazák, Mazácký grůnik aj.). Godulské pískovce modelují pozoruhodné jeskyně, balvany a skalní útvary (Ondrášovy díry, Peřeje Ostravice).

V nižších polohách se zachovaly pastviny a louky se zajímavou květenou. Největším pokladem celé oblasti byla louka pod strmým severním „kotlem“ Lysé. Nad údolím potoka Satiny, jenž zde mimochodem vytváří hezké kaskády a malý vodopád, leží v nadmořské výšce asi 650 m chráněné naleziště Pod Lukšincem. Na ploše cca 1 hektaru se zde v dřívějších letech vyskytoval velmi hojně největší

botanický skvost Beskyd - hořec Kochův. V současnosti je však pravděpodobně zcela vyhuben. Bohužel menší loučky a lokality často vzácných a ohrožených druhů rostlin nejsou často nijak chráněny a bývají proto nenávratně zničeny neodbornými zásahy nebo i úmyslně dříve, nežli mohou být podniknuty jakékoliv kroky k jejich záchraně. Osobně znám několik podobných příkladů. Tímto drastickým mementem jsem již vyčerpal všechny negativní jevy související s touto horou a snad nalezneme i něco pozitivního.

Flora dané oblasti je relativně pestrá. Na loukách a pastvinách je možné hned zjara vidět různé druhy vstavačů a také další rostliny. Záhadný je výskyt modro-bělavé až bílé formy šafránu heuffelova, *Crocus heuffelianus*, jenž je jinak dosti hojný na pastvinách Vsetínska. Někdy bývá považován za samostatný druh *Crocus scepvensis*, šafrán spišský, jiná tvrzení říkají, že se jedná o uměle vysazenou formu *Crocus vernus*. Můžeme zde také s velkým štěstím najít dvě kriticky ohrožené rostliny, *Petasites kablíkianus* - devětsil Kablíkové a léčivou prhu horskou - *Arnica montana*. V jednom údolí roste dokonce nádherný *Cypripedium calceolus* - střevíčník pantoflíček. Jelikož je však náš časopis volně dostupný na internetu, přesnou lokalitu z pochopitelných důvodů neuvádím. Kolem potoků i na loukách lze uvidět velké modré, vzácněji však i bílé a růžové květy orlíčku obecného - *Aquilegia vulgaris*, velké modré zvony *Campanula rapunculus* - zvonku hlíznatého, žlutě svítí shluky *Doronicum austriacum* - kamzičník rakouský a *Digitalis grandiflora* - náprstník velkokvětý, *Verbascum nigrum*, *Lysimachia vulgaris*, *Senecio rivularis*, *Galeopsis speciosa* a *Salvia glutinosa*. Na vlhčích místech v údolích jsou porosty česneku medvědího - *Allium ursinum*, *Cardamine pentaphyllos* - řeřišnice pětistě, *Maianthemum bifolium* - pstročku dvoulistého, roste zde ozdobný *Cytisus scoparius* - janovec metlatý, *Anemone nemorosa*, *Pyrola rotundifolia* - hruštička okrouhlostá, bujné porosty mařinky vonné - *Galium odoratum* a šťavele kyselého - *Oxalis acetosella*. Vzácná je sněženka - *Galanthus nivalis*, jaterník podléška - *Hepatica nobilis* a *Corydalis solida* - rostliny hojnější v nižších polohách. Zajímavou rostlinou je také záraza rusá - *Orobancha flava*, která parazituje na různých druzích devětsilů. Na podzim se louky obarví růžově lilavými květy ocúnu podzimního - *Colchicum autumnale*. V křovinách a bujném podrostu bučin se vyskytuje *Daphne mezereum* - lýkovec jedovatý a v bylinném patru *Paris quadrifolia* - vraní oko čtyřlisté a *Polygonatum odoratum* - kokořík vonný. Na světlejších stanovištích můžeme najít *Lilium martagon* - lilii zlatohlavou. Znam nejvíce lokalitu, kde starý bukový les svým křovinatým okrajem přechází do vlhké louky. V době květu zde můžeme spatřit až 300 rozkvetlých rostlin, jejichž omamná vůně se šíří do dalekého okolí. Okraje lesa zdobí červeně kvetoucí keře *Rosa pendulina* - růže alpské. Kolem cest se v příkopech vyskytují statné porosty ozdobné čičorky pestré - *Coronilla varia* s bílo-růžovými květy a modrofialové zvonky kopřivolisté - *Campanula trachelium*, který je v podhůří na vápencových podkladech nahrazen hezkým, ale plevelivým

zvonkem broskvolistým - *Campanula persicifolia*. Na lesním chodníčku můžeme najít *Gnaphalium norvegicum* - protěž norskou a *Cardamine bulbifera* - kyčelnici cibulkonosnou, ozdobnou rostlinu s dosti velkými, lila-fialovými květy na konci asi 40 cm dlouhé lodyhy s pacibulkami v úžlabí listů.

Na prameništích kolem kamenné mohyly Ivančena, postavené na památku skautů popravených za nacismu a spojené s odporem trampů a turistů proti totalitnímu režimu, lze dosud nalézt kolonie česneku hadího - *Allium victorialis*. Zcela výjimečně zde můžeme narazit i na kriticky ohrožený zvonek *Campanula latifolia* a neméně vzácnou řeřišnici trojlistou - *Cardamine trifolia*. Větší množství těchto rostlin lze najít v rezervaci Lišková v katastru obce Bílá u česko-slovenských hranic. Kolem kamenné mohyly a také na volných prostranstvích blízkého hřbetu zvaného Malchor jsou doslova plantáže hořců tolitovitých - *Gentiana asclepiadea*. Občas zde nalezneme i rostliny, jejichž původní výskyt je pochybný. Jedná se o *Digitalis grandiflora*, *Centaurea montana* a *Telekia speciosa*.

Kdybychom měli uvést všechny rostliny, které na Lysé hoře a v jejím okolí rostou, byl by to ještě hodně dlouhý seznam. Pokusil jsem se vyjmenovat ty nejzajímavější. Nádherná beskydská krajina je velmi bohatá a ukrývá mnohá překvapení a tajemství. Některá se pokusíme poodhalit v našem příštím vyprávění...

Oldřich Navrátil, Ostrava

Chybami se člověk učí (někdy)

Překvapilo mne, jaký příznivý ohlas měl můj předchozí skromný příspěvek na téma ekologická ochrana rostlin. Ale co si budu namlouvat. Jen nemnohé jistě zaujal průběh boje proti puklicím. Základem úspěchu zmíněného článku bylo to, jak špatně můj pokus dopadl. Proč by mě jinak kamarádi později zdravili s úsměvem od ucha k uchu a se slovy: tak co jsi zase zmastil?

Když mě před několika dny ing. Martan požádal o další krátký příspěvek, věděl jsem, že nepotřebuje nic odborného, ale spíš zase něco „mastného“. Ne nadarmo se asi říká, že nic tak nepotěší druhé, než neštěstí bližního. Bohužel pro čtenáře, ale bohudík pro mne, další pokusy o nestandardní likvidaci breberek jsem v uplynulém období nepodniknul. Jednu příhodu však v zásobě mám. Sice se netýká bezprostředně skalničkáření, ale odehrála se v zimní zahradě, takže ke kytkám má aspoň blízko.

Mám v zimní zahradě uložený hliníkový žebřík - dvoják, vysoký tak 200 cm. Používám ho k výstupům na půdu. Tam mám bezpečně uloženy věci, kterým žena říká „krámy a veteš“ a já „mohlo by se to ještě hodit“. Zimní zahradu používá

žena občas také jako sušárnu a skládací kovové sušáky na prádlo jsou tak nedílnou součástí vybavení této místnosti. Abych se nepřerazil, musel jsem se naučit tam žít se žebříkem i sušáky pohromadě. Místa moc není, ale při troše snahy to jde. My chlapi jsme přece jen trochu šikovnější, když jde o systematické ukládání předmětů, že?

Jednou v létě jsem zase vylezl na půdu. Nejspíš abych tam uložil další praktickou a v budoucnu nepostradatelnou věc. Pak jsem žebřík složil a opřel o zed' na "jeho" místo. Přiložil jsem k němu sušáky na prádlo a otočil se za dalšími úkoly. Vtom ale prááásk! Rána jako hrom! Žebřík se odlepil od zdi, práskl mi za zády na zem, a aby byl zvukový efekt dokonalejší, vzal sebou i ony dva kovové sušáky, smeták a několik dalších kusů náradí. Při pádu se strefil do kbelíku s jemným štěrkem, který jsem měl přichystaný na sázení skalniček. Kbelík se roztráštěl a štěrk se rozprskl po místnosti Když jsem se trochu rozhýbal, řekl jsem hodně nahlas ta slova, která se v takových situacích obvykle říkají. Mimochodem, všimli jste si, že tahle úlevová slova mají skoro vždycky uprostřed písmeno „r“? Asi by bez drnčení jejich použití nebylo tak efektivní.

Dodrnčel jsem a diplomaticky dospěl k závěru, že chybička se sice vloudila, ale všechno špatné může být k něčemu dobré. Stejně jsem chtěl v zimní zahradě už několik týdnů uklidit. Přibývalo mi tam různých kbelíků s materiálem, který měl být jinde a naopak se nedostávalo například zeminy na sázení. A tak jsem se do toho pustil. Do dílny jsem odnesl kbelík se zbytkem rašeliny. Z dílny vzal další kbelík se zbytkem zeminy na skalničky, tu vysypal na zahradě. Do takto uvolněného kbelíku přesypal rašelinu, kbelík od rašeliny vymyl, odnesl do zimní, přesypal do něj zeminu na výsadbu a vymyl takto uvolněný kbelík. Pečlivě jsem pozametal rozsypaný štěrk - musel mít snad nožičky podle toho, kam až se dostal, a nasypal ho do vymytého kbelíku. Smeták a zbývající náradí jsem opřel zpět o zed', postavil žebřík na původní místo, přiložil k němu sušáky a hrdě se otočil k další práci. A najednou za zády - prááásk!!! a ten za.rrrrrrrrrrrrrrrr..ý žebřík spadl zase!!! Nevěřili byste, do čeho se při pádu trefil...

Miroslav Doležal

Knihovnička skalničkáře

Přečetli jsme pro vás

- Kostelníček, M.: **Čarověníky v naší zahradě**. Grada Publishing, a. s., edice Česká zahrada, číslo 75, Praha 2005.

Úzce specialisovaná knížka obohacuje vědomosti o čarověnicích, o jejich kráse a čaru. Cena publikace je necelých 100 Kč. Další informace na www.kostelnicek.com

Dovolte citovat: „Z hlediska vzniku můžeme čarověniky rozdělit do dvou skupin. První skupinu tvoří čarověniky, jejichž původem jsou houby, viry, fytoplazmy, vyšší rostliny anebo živočichové. Ve všech těchto případech se jedná o růstové anomálie, způsobené životní činností jiných organismů, které na rostlině parazitují, a projevem toho je čarověnikové bujení. Je to onemocnění organismu, které neznamena genetickou změnu. Druhá skupina zahrnuje čarověniky, které jsou výsledkem somatické pupenové mutace či gametické mutace. U této skupiny tedy dochází ke genetické změně.“

Útlá knížka obsahuje kapitoly:

Čarověniky- rozdělení, názvosloví

Čarověniky původu houbového, živočišného, rostlinného, vzniklé působením fytoplazem, virů a vznikající v důsledku činnosti škodlivých organismů

Čarověniky geneticky stálé

Výskyt, vyhledávání a sběr čarověníků

Rozmnožování čarověníků

Pěstování a péče o čarověniky

Možnosti uplatnění čarověníků v zahradách, předzahrádkách, ve skalkách a vřesovištích a čarověniky v nádobách.

Druhou polovinu knížky zaujímají doporučené kultivary čarověníků: Abies, Cedrus, Chamaecyparis, Cryptomeria, Ginkgo, Juniperus, Larix, Picea, Pinus, Pseudotsuga, Sciadopitys, Taxodium, Thuja, Tsuga, listnáče. Krátce je popsáno asi 210 kultivarů jehličnanů a 10 listnáčů a je zde uvedeno více než 90 obrázků jednotlivých kultivarů.

Jan Bürgel

- Bauer Z., Bauerová J.: **Vliv regionálního oteplování na vzrůst proměnlivosti reprodukčního procesu u rostlin a živočichů v lužním lese v letech 1961-2000. Část I. Byliny.** Meteorologické zprávy 2007/2.

Podle údajů z meteorologické stanice Lednice na Moravě vzrostla za období 1961-2000 průměrná roční teplota vzduchu o 1,21°C a průměrná teplota kalendářního jara o 1,17°C. Zvláště zřetelný je prudký vzestup průměrných jarních teplot v posledním desetiletí sledovaného období (1991-2000). V tomto časovém úseku vzrostla průměrná jarní teplota o 2,67°C. Vzrůstající jarní teplota vzduchu nezůstala ve sledovaném časovém období bez vlivu na proměnlivost reprodukčního procesu bylin. Například u sledované populace

dymnivky duté (*Corydalis cava*) se od roku 1982 začali objevovat jedinci se dvěma květenstvími a v 90. letech minulého století došlo k náhlému zvýšení počtu květenství na 3-5. Sasanka pryskyřníkovitá (*Anemone ranunculoides*) se vyskytovala s jedním květem, do roku 1979 byl výskyt jedinců se 2 květy zcela výjimečný. Od roku 1979 se jedinci se 2 květy vyskytovali ve sledované populaci již pravidelně a v 90. letech minulého století se začali objevovat jedinci se 3-4 květy. Česnek medvědí (*Allium ursinum*) míval jedno, výjimečně 2 květenství. Od roku 1985 jedinců se 2 květenstvími přibývalo a od roku 1999 se ve sledované populaci vyskytovali i jedinci se 3 květenstvími. Sněženka (*Galanthus nivalis*) mívala v letech 1961-1999 pouze jediný květ. V roce 2000 se v populaci sněženky začali objevovat jedinci se 2 květy, jejich početní zastoupení v populaci činilo 1-2%. Vraní oko čtyřlísté (*Paris quadrifolia*) mívalo v letech 1961-1988 čtyři listy a nepravidelně se v různých letech objevovali i jedinci s 5 listy. Od roku 1988 byli jedinci s 5 listy zastoupeni každoročně a koncem 90. let minulého století byly zjištěny i rostliny se 6-7 listy. Sasanka hajní (*Anemonoides = Anemone nemorosa*) si zachovala pouze jediný květ po celé 40 leté období. Může tak vzniknout dojem, že sasanka hajní je konzervativní rostlinný druh, který nereaguje na změnu prostředí jako předešlé druhy. Výzkumem ale bylo zjištěno, že potomci sasanky hajní také reagovali na klimatickou změnu, a to postupným zvětšováním počtu semen v průměru ze 16 na 31, tedy rovněž schopností zvyšovat svou produkci. Obdobný proces zvětšování vegetativních a generativních orgánů byl zjištěn i u jiných bylin, jako například u dymnivky plné (*Corydalis solida*), kokoříku mnohokvětého (*Polygonatum multiflorum*) a dalších. Současně s tím se zvětšovala výška uvedených druhů bylin.

Podle současných genetických poznatků není vliv klimatu dědičný. Proto lze očekávat, že v případě opačného klimatického trendu s poklesem průměrných jarních a ročních teplot vzduchu, se bude počet květů, květenství, semen a listů opět snižovat.

MM

- Bartoš, P.: **Japonské Javory**. Grada Publishing, a. s., edice Česká zahrada, číslo 87, Praha 2007.

Na 80 stránkách brožované knížky za necelých 100 Kč se dozvíte o historii objevování japonských javorů, klimatických podmínkách, ve kterých rostou ve své domovině, taxonomii a nomenklatuře, o využití a výsadbě japonských javorů v zahradě, o jejich péči, chorobách a škůdcích. Jedna z hlavních kapitol je věnována jejich rozmnožování. Nechybí samozřejmě přehled a popisy jednotlivých kultivarů, některé jsou vyobrazeny na 74 barevných obrázcích.

- Hanzelka, P.: **Skalničky v moderní zahradě**. Grada Publishing, a. s., Praha 2007.

Autor, který je pracovníkem botanické zahrady v Praze, představuje na 192 stránkách přes 1000 druhů skalniček řazených podle čeledí a doprovázených množstvím barevných fotografií. Tato graficky i obsahově zdařilá kniha je určena především začínajícím skalničkářům. Její prodejní cena dosahuje necelých 300 Kč.

- Finkenzeller X.: **Rostliny Alp**. Academia, Praha 2007.

Konečně je na trhu první český titul, který čtenářům ukazuje krásu Alp z botanické stránky. Předností titulu je, že se snaží svou pozornost rovnoměrně rozdělit mezi mnohdy rozdílné alpské regiony - od Přímořských Alp přes Dolomity až po východní Alpy u Vídně. Hodnotná knížka „kapesního“ formátu charakteru atlasu má 200 stran a nespočet kvalitních barevných fotografií. Koupíte ji za cca 265 Kč.

- **Rock Gardening**, Beroun 2007

Sborník z první české skalničkářské konference vydal Klub skalničkářů Praha a je možné ho získat za 300 Kč (informace na www.soldanella.cz). Obsahuje mj. na 90 kvalitních barevných fotografií a český překlad následujících přednášek: Přírodní skalničky Norska - Kavkaz a jeho květiny - Evropské Primule sekce Auriculastrum - Obyvatelé skalek z Divokého Západu - Skalničky z And - Za květy jihozápadní Číny a Tibetu - Cibuloviny Střední Asie - Magické kosatce Juno a Reticulata - Expedice botanické zahrady Göteborg, Švédsko - 250 let skalek pod širým nebem v Británii - Skalky bohémů - Úspěchy s rostlinami ve Štýrsku - Malá Daphne - Pěstování himálajských rostlin v Arktidě - Štěrbinové skalky a jejich rostliny - To nejlepší z anglických výstav.

Přečtěte si :

- Svět exotických rostlin 2007/5, článek **Netřesky z borového lesa**

Sempervivum pittonii, *Jovibarba globifera subsp. hirta var. glabrescens* *fa. hillebrandtii*, *Sempervivum pisidicum* - více na www.sempervivum.wz.cz

- www.filuna.cz

Zajímavé články se skalničkářskou tematikou, např. Vlnice jako předmět pravd, domněnek a mýtů - najdete v oddíle Tipy do zahrady.

MM

Usnesení z 31. setkání představitelů skalničkářských klubů České a Slovenské republiky

Setkání uspořádal Klub skalničkářů Bratislava ve dnech 7.-9. září 2007 v rekreačním středisku Kamenný Mlyn. Setkání se zúčastnilo 16 klubů. Nezáčastnili a omluvili se představitelé klubů Pardubice, Děčín, Martin a Prešov.

Návrhová komise ve složení:

předseda - př. František Holenka

členové - př. Miroslav Škorpil, př. Alžbeta Gromová

Konstatování:

Na základě zpráv jednotlivých klubů návrhová komise upozorňuje na trvalý pokles členů téměř ve všech klubech (kromě Prahy a Žiliny), z čeho vyplývá, že i když organizace Praha (689 členů), Bruntál (190), Brno (159), Plzeň (103), Zlín (100) a Pardubice mají nad, resp. 100 členů, ani tato základna na taková velká města není dostatečná. V organizacích ubývá členů a průměrný věk se zvyšuje. Považujeme tuto skutečnost za vážnou a věříme, že každý klub se touto situací zabývá a bude ji řešit.

Závěry:

1. Trvalou a prvořadou povinností klubů zůstává zaměřit klubovou činnost na ochranu přírody, spolupráci se správci chráněných krajinných oblastí, propagaci pěstování a prodej skalniček na výstavách a tím zamezení ničení chráněných rostlin na jejich přírodních lokalitách. V případě přírodních katastrof je třeba se zapojit ve svém okolí do spolupráce při obnově s organizacemi ochrany přírody.
2. Propagovat skalničkářské hnutí v klubech a zaměřit se (s ohledem na podmínky ve svém okolí - na školy, koordinátory ekologie, životního prostředí a pod.) na získávání mladých lidí a na omlazování průměrného věku členů klubů. Všemožně podporovat mladé, aby se zapojili do této zájmové skalničkářské a pěstitelské činnosti.
3. Poskytnout pomoc jednotlivým klubům:
 - a) přednáškovou a publikační činností
 - b) poradenskou činností se zaměřením na rozvoj pěstitelských činností členů klubů
 - c) odevzdávat informace o možnostech návštěv skalek a prodávajících firem v okolí jednotlivých klubů, informace poskytnout i o možnostech návštěv v Polsku, nabídnout klubům průvodcovskou službu ve svém okolí
4. Při klubových návštěvách skalek dodržovat ohleduplnost jak k majiteli skalky, tak i k rostlinám.

5. V roce 2008 uspořádá 32. setkání Klub skalničkářů Praha, v roce 2009 Klub skalničkářů Brno.
6. Organizovat Setkání představitelů skalničkářských klubů ČR a SR **v závěru měsíce září.**
7. Dík a uznání vyjadřují účastníci Setkání za vysokou úroveň přednášky př. Slovákovi, př. Balážovi a př. Baranovičovi.
8. Účastníci návštěvy skalek u př. Rovné, př. Botlové a př. Grendárové vyjadřují svůj vděk a obdiv za možnost vidět jejich krásné zahrady. Zároveň děkují za milé pohoštění.
9. Účastníci děkují př. Suché za umožnění návštěvy Muzea lidového národního umělce Ferdiše Kostky v Stupavě a též za její odborný výklad.
10. Účastníci vyslovují velký dík předsedovi klubu a všem organizátorům Klubu skalničkářů Bratislava za přípravu a realizaci Setkání, za příkladnou péči, milé dárky a pohoštění v průběhu celé akce.

V Bratislavě dne 9. září 2007

Skalničkářské výstavy v roce 2008

Bratislava	1.5. - 4.5.
Brno	26.4. - 8.5., 12.9. - 14.9.
Bruntál	7.5. - 9.5.
Děčín	7.5. - 10.5.
Drietoma	2.5. - 4.5.
Nejdek	24.5. - 30.5.
Nitra	17.4. - 20.4., 14.8. - 18.8. na Výstavišti Agrokomplex
Olomouc	4.5. - 7.5.
Opava	15.5. - 16.5.
Ostrava	4.4. - 5.4., 23.4. - 25.4., 9.5 - 10.5.
Pardubice	10. - 11.4., 5. - 7.5., 10. - 11.9.
Plzeň	8.5 - 17.5.
Praha	30.3. - 5.4., 29.4. - 17.5., 8.9. - 20.9.
Trenčín	25.4. - 27.4. Kulturní dům Trenčín - Zlatovce
Zlín	16.5. - 18.5.
Žďár	květen ?
Žilina	17.4. - 19.4.

INFORMACE Z KLUBU

Z členské základny

Stav k 15.7.2007	159 členů
Přírůstky	1 člen
Úbytky	1 člen
Stav k 31. 12. 2007	159 členů

Přírůstky - obnovené členství: Koblížek Jaroslav, Doc. Ing.

Úbytky: Šlechtová Jiřina - na vlastní žádost

Upozorňujeme všechny členy, že členské příspěvky na rok 2008 se platí od 1.1.2008 do 31.5.2008. Nezaplacení do tohoto termínu bude pokládáno za nezájem o další členství v klubu a bez dalšího upozornění vede k vyloučení.

Nejvýhodnější placení je na členských schůzích, kde si členové současně odeberou příslušný zpravodaj.

Členové, kteří nedocházejí na členské schůze a požadují zaslání zpravodaje poštou, musí mimo členského příspěvku (150 Kč) zaplatit ještě poštovné 35 Kč v ČR a ve SR se zvyšuje poštovné na 70 Kč.

Pro zaslání lednového zpravodaje číslo 57 je rozhodná platba poštovného v roce 2007, pro zaslání zpravodaje číslo 58 bude rozhodná platba poštovného za rok 2008.

V lednovém zpravodaji, který bude odesílán poštou, bude přiložena poštovní poukázka na zaplacení členského příspěvku a poštovného na rok 2008.

Apeluji na všechny členy klubu, aby nenechávali placení členských příspěvků na poslední chvíli (do 31. 5. 2008). Stává se, že někteří členové zapomenou poslat peníze a jsou z klubu vyloučeni. Po dodatečném zaplacení je možné obnovit členství.

Členské příspěvky a poštovné zasílejte na adresu: **Servisová Marie**
Jahodová 40
620 00 Brno
tel. 545 229 648

Drobné zprávy a informace

Jedno skromné přání k narozeninám

Před spoustou let jsem ve spěchu upravoval výlohu v klubovně na Veveří ulici, když se u ní zastavil starší pán a začal se ze široka vyptávat na činnost klubu. Vzhledem k tomu, že jsem opravdu spěchal, odbyl jsem ho jen pozváním na členskou schůzi s přednáškou. Dotyčný opravdu přišel a zůstal, respektive se stal členem klubu - a brzy nejen to. Po příteli Němečkovi převzal na dlouhá léta předsednictví klubu. Nyní se ve zdraví dožívá 80 let. Tímto malým návratem do historie klubu bych chtěl příteli Ing. Škorpilovi poděkovat za obětavé a úspěšné vedení klubu, a popřát mu k tomuto krásnému životnímu jubileu vše nejlepší s přáním, aby ve zdraví byl mezi námi ještě mnoho let.

Karel Rozehnal

Bývalý dlouholetý předseda a současný místopředseda Klubu skalničkářů Brno, př. Miroslav Škorpil se v prosinci 2007 dožil 80 let

Spojení na některé členy klubu:

- předseda Ing. Mojmír Martan: 543 248 472, 728 235 171, mojcom@email.cz
- jednatelka Věra Salzburgerová: 548 522 637, 732 522 841
- vedoucí burzy rostlin Karel Vlček: 721 648 122
- podrobný adresář výboru klubu byl otištěn ve zpravodaji č. 54

- Uzávěrka příštího (58.) čísla klubového zpravodaje bude 15. července 2008. Distribuce časopisu proběhne od 4. září 2008.

- Sháníte nebo prodáváte rostliny, knihy o skalničkách apod.? Využijte našeho časopisu a podejte si inzerát. Pro členy klubu je zdarma.

- Navštivte internetové stránky našeho klubu www.cmail.cz/kasvo

Kalendář akcí klubu v 1. pololetí 2008

26.1.	9:00	výroční členská schůze (Křenová)
7.2.	16:30	členská schůze a přednáška (Křenová)
21.2.	16:00-16:30	půjčování knih v klubovně (Bystrc)
6.3.	16:30	členská schůze a přednáška (Křenová)
20.3.	16:00-16:30	půjčování knih v klubovně (Bystrc)
3.4.	16:30	členská schůze a přednáška (Křenová)
17.4.	16:00-16:30	půjčování knih v klubovně (Bystrc)
19.4.	9:00-17:00	hlavní brigáda před výstavou (Bystrc)
23.4.	10:00-18:00	příjem exponátů na výstavu (Bystrc)
24.4.	10:00-16:00	příjem exponátů na výstavu (Bystrc)
24.4.	12:00-18:00	květnová burza - příjem rostlin (Bystrc)
25.4.	10:00-12:00	květnová burza - příjem rostlin (Bystrc)
25.4.	16:00	výstava - slavnostní zahájení (Bystrc)
26.4.- 8.5.	9:00-18:00	výstava + květnová burza - prodej (Bystrc)
9.5.	12:00-16:00	likvidace výstavy a květnové burzy (Bystrc)
15.5.	16:00-16:30	půjčování knih v klubovně (Bystrc)
31.5.		poslední možný termín zaplacení příspěvků na rok 2008
5.6.	15:30-16:30	výplata za prodané rostliny, služby a brigády (Křenová)
5.6.	16:30	členská schůze a přednáška (Křenová)
19.5.	16:00-16:30	půjčování knih v klubovně (Bystrc)
15.7.		uzávěrka Zpravodaje č. 58

Vybrané akce v 2.pololetí 2008

19.8.		zájezd do Tullnu
4.9.	16:30	členská schůze a přednáška (Křenová)
11.9.	12:00-18:00	podzimní burza - příjem zboží (Bystrc)
12.9.	9:00-18:00	podzimní burza - prodej (Bystrc)
13.9.	9:00-18:00	podzimní burza - prodej (Bystrc)
14.9.	9:00-17:00	podzimní burza - prodej (Bystrc)
14.9.	17:00-18:00	podzimní burza - likvidace (Bystrc)
2.10.		uzávěrka 2.ročníku fotosoutěže
31.10.		poslední možný termín zaslání semen do výměny 2008-2009

Nepředvídatelné události mohou způsobit změny programu, času a místa konání příslušných akcí.

Neprodejný výtisk
Pro své členy vydal v lednu 2008
Klub skalničkářů Brno
www.cmail.cz/kasvo
Připravil Ing. Mojmír Martan
Jazyková úprava Mgr. Jana Hájková